

Ing. PAVEL GOSTA

De dincolo

Editura INTOL PRESS
Râmnicu Vâlcea, 2021

« ...Mă simt foarte singur, lipsit de orice legătură cu oricine, golit de sentimente și cu toate astea, copleșit de o seninătate și o liniștire cum nu mi s-a mai întâmplat. Nu mergeam, ci parcă plutam înspre ceva nedefinit, aud sunete, chemări, nedeslușite la început, apoi din ce în ce mai clare. Am distins „hai vino nu-ți fie teamă” voci cunoscute mie care se repetau într-una „nu-ți fie frică, sunt cu tine” au fost vorbe auzite care mi-au dat oarecare încredere.

Totul era parcă învăluit în ceață, nu vedeam nimic, auzeam doar și am fost bucuros să aud pentru că vorbele veneau de la cineva foarte cunoscut și drag mie.

Nu știu pe unde am fost, și cât timp a trecut, dar parcă am deschis ochii, și de fapt cred că ochii mei au fost deschiși, dar s-a risipit ceața. Eram într-un loc cunoscut și am încercat să-mi găsesc repere de orientare, repere pe care le-am evidențiat ușor: un parc cu brazi, o biserică, o bancă pe care mă asez și lângă mine, nu-mi vine să cred; draga și scumpa mea soție stătea cu mine, lângă mine pe bancă. » (Fragment din „De dincolo”)

9 78 -6 06 -8 7 01 -2 6 -4

978-606-8701-26-4

Nepoților mei: Anamaria, Luca, Tatiana Filip
și Anastasia spre a nu-și uita rădăcinile.

Tehnoredactare: Simion PETRE

Corectura: Rodica MATEI

Coperți: Leontina CICHIRDAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Tipărit la KITCOM, Verguleasa, Poganu, Olt, noiembrie,
2021, 50 de exemplare, ediția 1.

Copyright © 2021, autorul și Editura Intol Press din
cadrul SC Intol SRL, str. Calea lui Traian 169, bl.5, sc.E,
ap.3, tel(fax) 0250736615, tel: 0746029824 Reg.Com.
J38/ 442/ 1993. E-mail: cichirdan@yahoo.com

Ing. PAVEL GOSTA

De dincolo

Editura INTOL PRESS
Râmnicu Vâlcea, 2021

De dincolo

De dincolo

Toate s-au desfășurat după tradiția și regula creștinească. În casa noastră, de lângă Pădurea Verde, în camera din față de la parter, pe o masă întinsă se găsește sicriul cu ce a mai rămas din mine.

Sunt făcute toate pregătirile pentru slujba de îngropăciune. După o scurtă rugăciune în casă, sicriul este scos afară în curtea din fața casei și așezat pe un pedestal. Preotul bătrân cu barbă albă de la biserica din apropiere este secondat de părintele Nicolae, prietenul familiei și amândoi se străduiesc să dea o notă aparte acestei ceremonii.

Eu văd totul dar nu știu cu exactitate unde mă aflu și cu greu realizez că în sicriu se află ceva de care nu mă mai simt atașat și responsabil. Cum spun văd totul ce se petrece, dar parcă nu dintr-un punct de vedere strict orientat, văd așa în general și nu unde mă duceau ochii, ochi pe care nici nu-i mai aveam.

Parcă îmi era frică pentru că nu știu ce se întâmplă cu mine, am impresia că sunt gol, dezbrăcat și caut să mă furișez ca să nu mă vadă nimeni, să mă recunoască, deși nu era cazul pentru că deja sunt o umbră.

„Odihnește Mântuitorule sufletul răposatului tău rob, și-l așează în rai unde toți sfinții tăi se odihnesc, mila lui Dumnezeu, împărăția cerurilor, și iertarea păcatelor lui” rostesc preoții și mai prind frânturi din slujbă.

În jurul sicriului observ multă lume, cunoscuți, prieteni, copii mei Andreea și Mihai, ginerele Florin, nora Cristina, nepoata mea cea mare Anamaria, și ceilalți nepoți mai mici, frațele meu, toți sunt copleșiți de acest moment tragic.

Printre ei o zăresc pe mama mea, care nu mai are lacrimi de atâta jelit. De ea mă doare sufletul să o văd așa, și vreau să-i cer iertare dacă aș putea, pentru că nu m-am ținut de tradiția care zice că părinții trebuie să fie înmormântați de copii, la mine nu s-a potrivit asta și iată-o pe mama bătrână că a ajuns să-și îngroape fiul.

„Veniți fraților să dăm mortului sărutarea cea de pe urmă" ....zice preotul, apoi se rânduiesc în jurul sicriului, întâi copiii, nepoții, neamurile, pe mama care abia se ține pe picioare o sprijină fratele meu și fiica mea, toți cu lacrimi în ochi și trăiesc solemnitatea momentului cu multă pioșenie.

Este interesant că de multe ori, înainte mă gândeam dacă cineva o să plângă la moartea mea, dar acum îmi dau seama că m-am înșelat, cel puțin familia mea este sincer copleșită de durere și regret...

„Îndurerată adunare....." începe preotul și spune în continuare necrologul, despre mine și viața mea. Cuvântarea e destul de liniară, mai mult de rutină, viața copilăria, serviciul, ori eu am trăit multe evenimente și bune și mai puțin bune, cu suișuri și coborâșuri, dar parcă este mai bine, așa a mers la sufletul celor de față.

Până la cimitirul din apropierea casei noastre s-a mers mai pe ocolite, pentru că drumurile în zonă nu sunt tocmai terminate ca să urmăm traseul cel mai scurt. La cimitir slujba

a fost mai sumară, iar groapa săpată lângă draga mea soție mă aștepta gata pregătită.

După stropirea sicriului cu vin, groparii îl cumpănesc pe frânghii și-l lasă în groapă.

„Veșnica lui pomenire” cântă preoții și cântăreții, iar pământul este aruncat peste sicriu. La un moment dat se apropie de groapă fratele meu, și dintr-un săculeț răstoarnă ceva în groapă. Mi-am dat seama ca el a adus pământ de la mormântul strămoșilor noștri de la Ilidia și a vrut să am aproape și pământ strămoșesc pe mormântul meu. Gestul m-a înduioșat profund și-ți mulțumesc frate drag.

De când am trecut dincolo, de câteva zile, am hoinărit fără rost, nu m-am obișnuit deloc cu schimbarea situației mele, am avut momente când am mers ca prin ceață, alte ori vedeam lumini frumoase. Și de multe ori am văzut alte umbre care parcă mă chemau undeva, dar nu am întâlnit pe nimeni în persoană. Sunt conștient totuși că mă aflu la o răscruce de drumuri și trebuie să o iau pe un drum nou. Și așa cum face românul când pornește la drum, îmi fac și eu semnul crucii, și zic: Doamne ajută.

Mă simt foarte singur, lipsit de orice legătură cu oricine, golit de sentimente și cu toate astea, copleșit de o seninătate și o liniștire cum nu mi s-a mai întâmplat. Nu mergeam, ci parcă pluteam înspre ceva nedefinit, aud sunete, chemări, nedeslușite la început, apoi din ce în ce mai clare. Am distins „hai vino nu-ți fie teamă” voci cunoscute mie care se repe- tau într-una „nu-ți fie frică, sunt cu tine” au fost vorbe auzite care mi-au dat oarecare încredere.

Totul era parcă învăluit în ceață, nu vedeam nimic, azeam doar și am fost bucuros să aud pentru că vorbele veneau de la cineva foarte cunoscut și drag mie.

Nu știu pe unde am fost, și cât timp a trecut, dar parcă am deschis ochii, și de fapt cred ca ochii mei au fost deschiși, dar s-a risipit ceața. Eram într-un loc cunoscut și am încercat să-mi găsesc repere de orientare, repere pe care le-am evidențiat ușor: un parc cu brazi, o biserică, o bancă pe care mă așez și lângă mine, nu-mi vine să cred; draga și scumpa mea soție stătea cu mine, lângă mine pe bancă.

Ne-am privit, ne-am bucurat de revedere și mi-a mai spus: „Nu-ți fie teamă (probabil a simțit ca încă îmi era teamă), eu sunt acum cu tine”.

Brusc m-am simțit în siguranță și m-a copleșit o bucurie fără margini.

Stela (sau Maia cum i-am zis în ultimul timp, după nepoți) e veselă, o vedeam îmbrăcată într-o rochie pe care o purta totdeauna cu plăcere, rochie ce i-am făcut-o cadou când m-am înapoiat acasă de la Tripoli cu mult timp în urmă.

Am recunoscut pe dată locul; era în curtea bisericii din orașul tinereții noastre de pe Valea Oltului, biserica unde ne-am cununat în fața lui Dumnezeu, unde au fost botezați copiii noștri Andreea și Mihai, curtea bisericii unde a fost Grădinița și în apropiere școala „cu ceas” unde au învățat și au parcurs primii pași într-o cunoaștere copiii noștri.

Totul pare atât de real (chiar dacă noi doi suntem două umbre și nu ne poate vedea nimeni), este real și soarele care atunci alerga spre asfințit peste clădirea tribunalului spre dealul Capela.

Nu ne-am vorbit nimic la început, dar simțeam acea apropiere care vine din suflet. Am încercat totuși să-i mulțumesc pentru că m-a adus în acel loc simbolic din existența noastră și m-a făcut să-mi amintesc multe momente minunate și plăcute. Încep să-i povestesc despre copii, nepoți, ce mai este pe acasă, dar m-a oprit cu eleganță, punându-mi un deget la gură și mi-a spus: lasă că știu tot și sunt absolut sigur că știa, îmi citea gândurile pe când eu nu mă puteam bucura de această abilitate.

Am intrat în biserică, am sărutat icoana fiind convins că nu ne observă nimeni și m-am simțit minunat. Nu știu cât timp a trecut, eram oarecum nedumerit asupra multor lucruri noi ivite în noua mea existență, ea știa ce vreau să întreb și-mi zice: lasă că o să mai ai surprize, și o să caut ca toate surprizele de acum încolo să-ți fie numai plăcute.

Aș fi vrut să conversăm mai mult, să pălăvrăgim despre orice așa cum făceam odată dar mi-a spus să nu mă grăbesc: o să ai înaintea nu o viață, ci o veșnicie. M-au tulburat aceste vorbe și doream să cer explicații, dar

m-a pus la punct: nu e bine să știi prea multe acum, eu o să fiu tot timpul pe lângă tine, chiar dacă tu nu mă vezi, dar mă vei simți. Am să te las însă pe mâini bune un timp, și încă odată îți spun să nu-ți fie teamă. În sinea mea am fost foarte fericit că m-a dus în acel loc de pe pământ, noi deși eram doar două umbre, locul era real.

Am plecat de acolo după ce am dat roată bisericii, nu am îndrăznit să întreb unde mergem, de acum eram vizibil manipulat, nu m-am opus din contră mă lăsam cu plăcere. Sunt pregătit pentru surprize, de aceea nu mă mai miram de nimic. Aș fi vrut să știu cu precizie drumul, să calculez timpul de parcurs, când ajungem, precum și celelalte considerente legate de timp și spațiu. Aveam să-mi dau repede seama că timpul și spațiul nu mai prezintă măsura tuturor lucrurilor, aici fiind alte dimensiuni total diferite. Minteă mea exersată inginerește, a încercat să le deslușească dar nu a reușit. Ce sunt sigur e că noțiunile și valorile de aici sunt altele decât cele cunoscute. Nu-mi rămâne decât să mă con-

formez, să mă raportez la noua situație și să zic în continuare: Doamne ajută.

Am parcurs împreună cu Stela un spațiu nedefinit, într-un timp nedefinit, și am ajuns într-un loc care mi s-a părut cunoscut dar numai în parte. Stela părea fericită, vorbea puțin dar era veselă. Eu vorbeam mai mult și am pus multe întrebări, unele ne la locul lor. Ea îmi răspunde întotdeauna cu delicatețe, cu înțelepciune și cu înțelegere la mirarea mea.

Nu am văzut pe unde am trecut, doar locul unde am ajuns. Acest loc îl cunoșteam, era la livezile noastre pe valea Măscășeniului la izvoare, la Ilidia.

Lumina era altfel decât știam eu, cu reflexe albastrii siderale, nu se vedea soarele, nici norii, era o lumină odihnitoare, calmă și era atâta răcoare, nu era niciun vânt care să adie.

De locurile astea mă leagă amintiri frumoase și îmi sunt foarte dragi, iar drumul până aici în alte vremuri l-am parcurs de nenumărate ori pe jos, pe ploaie, pe frig pe căldură începând de la vârsta de patru ani.

Aici am stat ascunși în timpul războiului

mondial, să fugim de acasă pentru că se auzea că se retrăgeau nemții prin această zonă și veneau rușii după ei. Nu a prea fost să fie așa pentru că au folosit alt culoar de trecere mai departe de satul nostru iar, cei mari părinții și bunicii noștri (eu aveam pe atunci cinci ani) au răsuflat ușurați când totul s-a terminat.

Cum spuneam erau locuri cunoscute deși cu unele modificări de peisaj. Imediat mi-a sărit în ochi coliba noastră (care era de fapt o casă solidă cu două camere făcută din piatră, acoperită cu țiglă, cu tinda largă) cu fațada de un alb perfect așa cum se văruia din timp în timp. Revăd liziera de plop de lângă orașul ce pleacă de la fântâna cu apă limpede și clipocind. Dau ochii roată și mi se deschide mai spre vale spre sălașul lui Gongu, o priveliște foarte frumoasă pe care nu mi-o aduc aminte, dar care mă umple de emoție și uimire. Toată valea se desfășoară ca o grădină cu rânduri perfect alinate cu parfum și culori nemaivăzute de mine.

Am remarcat bordarea aleilor și a marginilor cu chiparoși, nu greșesc, erau chiparoși care nu cresc obișnuit la noi, dar aveau o

ținută semeață, dreaptă. Am cunoscut pomii, pentru că acolo unde am locuit în Africa treceam în fiecare zi pe lângă o alee cu chiparoși, dar parcă aceștia sunt mult mai frumoși. Voi descrie mai târziu ce este cu această grădină.

Stela stătea lângă mine, o vedeam cum mă privește cu coada ochiului și era părtașă la emoția și mirarea mea, dar nu spunea nimica.

Lângă coliba sălașului și aproape de fântână se văd câteva bănci din lemn de mesteacăn albe, ele dau o notă aparte peisajului. În tot acest timp eu nu m-am deplasat nici cu un pas, toate mi-au trecut prin fața ochilor așa cum le-am descris.

Pe o bancă din acelea albe de mesteacăn pe cine zăresc?, îl zăresc pe tatăl meu, pe tata Nelu, și sigur că m-a văzut și el, iar când am făcut câțiva pași spre el s-a ridicat de pe bancă. Tata apare tânăr așa cum îl știu eu pe la treizeci și cinci de ani, acum stă în picioare aproape de noi. Poartă pe cap o pălărie (el nu pleca niciunde fără pălărie, numai în biserică și la masă o da jos), pălărie verzuie, vânătorească și are pe ea și un smoc de păr de mis-

treț ornamental despre care îmi aduc bine aminte că-l purta cândva. Are o mustață neagră „a la Hitler” și din nou mă mir pentru că lui nici prin gând nu i-a trecut să-l simpatizeze pe Hitler, din contră, făcând războiul a văzut ce trebuia să vadă, dar așa era. În rest este îmbrăcat obișnuit, cu o cămașă albă, și pantaloni.

După cum stă în picioare, îmi dau seama că văd ceva la care nu mă așteptam: tata a avut un picior amputat spre bătrânețe, dar acum este întreg și măreț, așa cum îl știam odinioară tânăr. Nu se uita la mine, și am avut tendința firească să-l îmbrățișez, așa mi-a fost de dor de el.

Tata s-a uitat la Stela, a făcut cu respect o plecăciune aproape imperceptibilă cu capul și Stela la fel, în clipa următoare și-au ridicat privirea în sus, așa cum se face la rugăciune și te adresezi celui de sus. Nu-și zic nimica, își dau mâna, și apoi privesc amândoi spre mine. Multă vreme am căutat să pricep aceste gesturi, nu am întrebat pentru că în ultimul timp am învățat un lucru: să nu întreb prea multe,

ești novice și oricum ce trebuie să se întâmple se va întâmplă.

Abia acum tata îmi zâmbește (până acum era foarte sobru), mă îmbrățișează și simt că sincer se bucură de prezența mea.

Stela a zis ceva de genul: uite ți-l dau în primire și să ai grijă de el, sau cam așa ceva am înțeles eu. Și-au luat la revedere în același mod cunoscut, pe mine m-a pupat, m-a bătut ocrotitor pe umăr și mi-a spus: lasă, o să fie bine, asta pentru că mă vede cam descumpănit, iar tata spune ceva de genul: lasă-l pe mâna mea.

Nici nu m-am dumirit bine când am rămas numai eu cu tata. Cu un mic gest mă invită să stăm amândoi pe bancă.

Recunosc că parcă mă simt mai liniștit prin faptul că nu mă mai macină alte gânduri și nedumeriri, sunt conștient că am ajuns pe mâini bune și asta spune totul.

Tata a deschis vorba, intuiește că totuși mai am câte o nedumerire mai binezis o curiozitate. Nu întreb nimic dar tata îmi spune că Stela are o responsabilitate undeva în sferile superioare din această ierarhie și o spune

cu mândrie, pentru că e prima din neamul nostru cunoscut, care a ajuns acolo, unde acolo? nu mă lasă să întreb, doar ridică privirea în sus în același gest, iar eu înțeleg suficient și sunt convins că Stela merită asta.

Nu știi dacă cerul nostru cunoscut are aceeași semnificație și aici, dar un lucru este clar: oamenii de aici sunt credincioși ca și moșii și strămoșii lor și își doresc ca și copii și nepoții lor rămași, să fie la fel.

Între timp tata îmi explică în linii mari ce văd eu aici, arată cu mâna când într-o parte, când într-alta. Deseori își odihnește mâna pe genunchi și eu observ un gest de-al lui cunoscut. Degetul mic de la mâna dreaptă ieșea din aliniament și caută ceva inexistent spre palmă. Dacă aș fi fost în altă situație aș fi pufnit în răs la această observație, dar aici nu-mi permit, cu toate că pe tata îl cunosc cu un ascuțit simț al umorului. Gestul sau ticul acela îl păstrează de când fuma țigări și cu degetul mic scutura scrumul de țigară, așa că gestul l-a păstrat chiar dacă nu mai era scrumul și țigara. Nu mi-am exprimat gândul, dar sunt sigur ca tata mi-a priceput gândul.

Stând noi așa pe bancă, tata a ținut să-mi spună ceva ce eu nu am știut, zice: uite Pavelle, după datina noastră creștinească, la patru zeci de zile (șase săptămâni) se produce o schimbare profundă în trupul și sufletul omului care a dispărut, trupul e la locul lui iar sufletul are mult de pribegit în acest interval. Bineînțeles că cele șase săptămâni se socotesc pe pământ, aici timpul are alte dimensiuni (lucru pe care eu l-am aflat). Tu ești dat la noi, să-i zicem în custodie, pentru că te cunoaștem și ca să nu rătăcești pe fieunde. Poți să observi orice îți este îngăduit iar ce nu este îngăduit nu vei observa, nu vei ști, chiar dacă îți pui întrebări.

Ție să nu-ți fie frică, pentru că în acest interval ești cu noi și te vom ocroti.

După acest termen va fi un moment foarte important, un examen să-i zicem, pe care nu l-ai mai avut, chiar dacă ai trecut multe în viața ta. Atunci o să știi dacă rămâi aici cu noi sau mergi în altă parte. În altă parte unde? și tata îmi intuiește întrebarea din gând. Zice: unde vrea... și repetă gestul unic de ridicarea privirii în spre cel de sus.

Nu mai era nimic de spus, iar dacă acestea sunt regulile nu se comentează, mai ales că mă simt în acest peisaj, în acest loc liniștit și binecuvântat, ca acasă de la început.

Îmi dă târcoale totuși o nedumerire: ce voi face eu cu ce mă voi ocupa în acest timp, oare îmi va fi îngăduit să mă plimb să fac drumeții prin împrejurimi, să văd ce e de văzut, dacă mai sunt oameni pe aici, pentru că până acum l-am văzut doar pe tata.

Această banală curiozitate, fără a fi exprimată, sigur a fost receptată de către tata, pentru că imediat după ce ne-am ridicat de pe bancă a zis: hai acum să-ți arăt ceva, și chiar am fost curios.

Plecăm amândoi tăcuți spre grădina despre care am vorbit mai înainte, cea care este atât de perfectă, străjuită de chiparoși. Nu este îngrădită pentru că nu este nevoie.

Flori multicolore de toată frumusețea fac deliciul privirii, dar cele mai interesante și mai reprezentative și care predominau erau florile de trandafir. Toate soiurile cunoscute și necunoscute se aliniază disciplinat în straturi și pe aleile grădinii: trandafiri pitici, urcători,

plângători, pe port înalt cu o armonie de culori și parfumuri pe care, trebuie să recunosc, nu le-am mai întâlnit niciunde. Și de ce trandafiri?. Îndrăznesc să-l întreb pe tata, îmi răspunde cu amabilitate: ia adu-ți tu aminte, cât mă pasionau pe mine aceste flori încă de când am fost tânăr, le altoiam, selecționam, amelioram, corespondam cu alți cultivatori din țară pentru schimburi, este un hobby pe care nu l-am părăsit nici aici.

Eu am fost pus să înființez și să am grijă de această grădină, care este unică. Tu nu-i vezi, dar aici vin foarte mulți să vadă, să se delecteze, să admire, și asta pentru mine este o mare mândrie.

Bine, bine, zic eu, dar pe lumea asta, cât și pe cealaltă, sunt sigur că sunt foarte mulți cultivatori pricepuți de trandafiri, profesioniști și cu studii înalte, care ar fi putut să se ocupe ei de treaba asta, cum de te-au ales tocmai pe tine?, și țăran și lucrător pe leafă, și fără școli înalte și să ai o asemenea responsabilitate, chiar mă mir, sau ai avut „pile”?... Îmi zice: Nu vorbi prostii, adevărat că sunt mulți pricepuți savant, cu pasiune și cunoș-

tințe, dar eu față de ei am pus și suflet în treaba asta, iar despre cunoștințe, m-am perfecționat, doar știi că mi-a plăcut să fiu curios, să citesc și să știu multe. Aici nu este greu de îngrijit, munca se desfășoară după alte reguli, de aceea nici nu se cheamă muncă”. Oameni la lucru nu am prea mulți, deși ei sunt acum aici, nu se arată și pentru că veni vorba, îți spun că printre cei mai conștiincioși o am pe Tanti, tu sigur o știi.

Sigur că da, și-mi aduc aminte de mătușa mamei mele, pe care o chema Angela dar toți îi spuneam Tanti, o femeie singură și evlavi-oasă, care a crescut și îngrijit câteva generații de copii dintre neamurile noastre: pe mama mea, Nina, pe Toma, Aron, Traian, Maria, Păuniță, Eugen, Codruța, Marinela. Să-i fie veșnică pomenirea ei.

E greu să mă despart de asemenea minunăție, acum sunt cu statut de vizitator, dus de tata, mai la vale izvorul care îl știu eu ca izvorul Mășcășeni, acum este un pâraiaș zglobiu, cu clipocit liniștitor printre pietre și cu pești de toate culorile în apele lui, ape ce

înconjoară această grădină pe două laturi spre sălașul lui Gongu.

Văzând acestea, mi-e frică să fac o comparație cu Raiul, poate că acesta este chiar raiul, dar nu sunt sigur, tata nu a adus nici-odată vorba despre rai și nici eu nu întreb.

Am învățat să nu gândesc prea mult pentru că orice gând îmi va fi cunoscut, chiar dacă sunt numai gânduri bune.

Tata mi-a mai spus că pot veni aici și singur, de acum sunt cunoscut, eu nu o să văd pe nimeni dar sunt văzut și recunoscut de către toți, și parcă situația asta îmi convine, pentru că nu-mi place deocamdată să fac cunoștințe. Îmi mai spune: o să ai ocazia să vezi și să cunoști pe cine trebuie, dar la timpul potrivit, iar eu îl aprob printr-o ușoară plecăciune a capului în semn că am înțeles.

Nu am deloc noțiunea timpului, nici cât a trecut, nici cât a mai rămas până la așa zisul soroc. Nu pot nici să număr zilele pentru că nu am simțit noaptea (până acuma am văzut numai lumină nu și întunerec). Nu m-am interesat unde o să stau, unde o să dorm, când se odihnesc oamenii de aici, și mai ales cum?.

Așa că mă las purtat de forța care ne conduce pe toți și are grijă de fiecare.

Am constatat că nu-mi place să stau singur, oricât ar fi de frumos aici. Pe tata știu cum să-l contactez, e destul să mă gândesc la el și apare lângă mine aproape instantaneu.

Nu-l întreb în detaliu ce face minut cu minut, nici nu ar fi frumos, iar eu nu uit că sunt novice. Totuși mi-e dor să vorbesc cu tata despre vremurile acelea de demult pe care le-am lăsat în urmă și unde ne-am format o bună experiență atât el cât și eu. Îmi impun să nu-l las chiar așa de ușor, și să ne povestim vrute și nevrute atunci când ne întâlnim, pentru că amândoi am pățit multe.

Iată-ne din nou împreună, stăm pe banca albă din lemn de mesteacăn din curtea colibei. Suntem numai noi doi (sau nu mai văd eu pe nimeni, nu știu) și gândul meu este ghicit.

Zice: Îmi place și mie să-ți povestesc și cred că sunt multe pe care nu ai de unde să le știi. Îmi vine în gând plecarea mea pe front, în război, cu inima îndoită, știindu-te pe tine mic de un an și pe moșu Dănilă bătrân de șapte zeci și trei de ani, lăsat singur cu tre-

burile gospodăriei, tatăl meu, tata Pavel fiind mort de patru ani, și încă îl mai jeleam pentru că a murit de tânăr la patruzeci și patru de ani.

Într-adevăr îl văd pe tata cu fața îngândurată, gravă și sigur este transpus în acele evenimente.

Nu am avut ce face, nu știam cu adevărat ce e ăla război, dar speram că se va termina repede după cum ziceau nemții cei cu care am fost aliați.

După o sumară instrucție militară de câteva luni la Aiud și la Hațeg, am plecat în Rusia cu batalionul 10 vânători de munte. M-au făcut caporal și m-au pus comandant de tun anticar de 76 mm. Multe zile am mers în marș forțat și am trecut prin multe sate cu ruși credincioși și care foarte mulți ne-au privit pe noi românii cu simpatie pentru că ei cunoșteau pe pielea lor ce e aia comunism.

De la Nalcik în Caucaz ne-au dus în Crimeea. După bătălia de la Stalingrad a pornit contraofensiva sovietică, și noi am apărat strâmtoarea Kerci. De la Feodosia ni s-a blo-

cat retragerea, și am pornit-o prin Crimeea până la Simferopol.

Trupele române și germane au căutat să ajungă la Sevastopol fiind în retragere. Pe data de 13 aprilie 1944 rușii ne-au încercuit și singura scăpare ar fi fost pe mare.

La Simferopol era, să o pățesc rău de tot, pe un dos de deal cum ar fi la noi pe Oblița cu vedere spre Rât, am instalat bateria de tunuri și într-o după amiază (parcă 7 apr. 1944) a început infernul: rușii sovietici erau stăpâni pe situație.

Este greu de povestit ce s-a întâmplat atunci dar m-am trezit cu sânge pe mine deși nu simțeam durere pentru că am fost înfierbântat. Când a venit sanitarul a constatat că sunt rănit ușor la cap la tâmplă și mai rău la mână, palma stângă de schijele unei bombe. Împreună cu alți răniți am fost dus imediat la un spital de campanie, pentru îngrijire și apoi transferat la Sevastopol pentru evacuare în țară

La Sevastopol portul a fost sub bombardament sovietic dar se aștepta ca vaporul „Alba Iulia” să plece la Constanța cu răniți în

primul rând, precum și cu alți evacuați. Transportul nostru, cu mine rănit, de la Sinferopol nu a ajuns la timp în port, așa că vaporul Alba Iulia a plecat. Am plecat și eu mai târziu cu o vedetă rapidă spre Constanța. Pe drum vaporul Alba Iulia a fost lovit de bombe, a fost grav avariat, și au murit foarte mulți în acest naufragiu. Vaporul cu ce a mai rămas din el, a fost apoi remorcat până la Constanța.

Vedeta rapidă pe care am fost și eu imbarcat, a ajuns cu bine la Constanța, era în aprilie 1944. Când am aflat ce s-a întâmplat, m-am rugat Domnului, mulțumindu-i că a avut grijă de mine și m-a scăpat.

În tot acest timp de când am fost în Caucaz până când am fost rănit, nu am știut nimic de acasă, și nici cei de acasă n-au știut de mine, aproape au trecut doi ani, m-au crezut mort și pentru că s-a dus vestea că la Stalingrad au murit mulți români. Pe mine m-a apărut cel de sus, și nu am fost la Stalingrad.

De la Constanța, pentru că acolo nu am stat decât o zi, am fost transferat la spital în Timișoara. Spitalul militar de campanie a fost organizat în clădirea liceului C. D. Loga, așa că

imediat am scris acasă, anunțându-i că sunt la Timișoara.

Acolo au venit să mă vadă mamă-ta Nina, împreună cu taica Dănilă care pe atunci avea 75 de ani. S-au bucurat, ne-am bucurat toți, că ne vedem cu bine. Pe tine, Pavele, te-au lăsat acasă în grija lui maica-ta bună, străbunica ta, dar a-și fi vrut foarte mult să te vad și pe tine, atunci aveai trei ani și jumătate.

Rănilile s-au vindecat destul de repede, și m-au lăsat pentru refacere acasă. Atunci mi-am jurat ca nu o să mai îmbrac haină militară și să iau pușcă în mână niciodată. Militar nu am mai fost, pentru că m-am angajat ca minier la mina din Anina, iar minierii au avut scutire de armată, așa că nu am mai participat la campania din vest, după armistițiu, și după întoarcerea armelor din august 1944.

Pușcă am mai luat în mână, dar pușcă de vânătoare.

Tată, știi că ți-a plăcut vânătoarea, și mi-ai arătat și mie pușca pe care ai ținut-o la secret, copil fiind, și-mi amintesc cum o mângâiai ca pe o mare comoară, dar n-am uitat ca mi-ai

spus să nu spun la nimeni de pușcă, pentru că nu ai avut permis.

Da, vânătoria mi-a plăcut foarte mult și plănuiam de tânăr ca atunci când voi avea ocazia și vârsta voi lua permisul de port armă. Când am venit din război, pușca cu două țevi nr.12, pe care am avut-o de foarte tânăr am găsit-o în ascunzătoarea numai de mine știută, aveam și cartușe și capse, mașină de făcut alice, și tot ce era necesar.

Asta ce spui tu a fost mai târziu, dar imediat după război m-am dus la poliție să-mi scot permis de vânător să fiu în regulă dar au refuzat să-mi dea autorizație pentru cumpărare de armă pentru că nu am vrut să mă înscriu în Partidul Comunist, așa a fost atunci prin anii '945, '946. Nu am mai cerut permis, dar cum aveam pușca, atunci am ținut-o ascunsă aici la Livezi, la sălaș, mai făceam câte o ieșire la mistreți, și numai singur pentru că legile au fost aspre, mi-a fost frică să nu afle cineva căci am pușcă.

Să știi dragă tată că eu mă bucur acum pentru pasiunea ta privind vânătoria, aceasta s-a transmis acum la Mihai, el este un vâ-

nător pasionat, ar face el mai mult, dar nu are timp.

Și mie mi-a plăcut vânătoarea la o vreme, dar intrând sub tăvălugul muncii, timpul meu a fost foarte limitat, și am renunțat la această pasiune.

Știu că Mihai este pasionat, și trebuie să mărturisesc că am fost de multe ori alături de el la vânătoare, așa cum am fost alături de el și de voi toți în toate etapele vieții. Este un vânător bun, fără cruzime cu frica lui Dumnezeu, așa cum îi stă bine unui nepot de al meu.

Îți mulțumesc tată pentru aceste vorbe care mă ung la suflet.

Pavele trebuie să-ți spun că după război, viața părea că se întoarce înspre bine, aveam pământ destul, dar noi am fost acum puțini în casă, și ne-am chinuit mult cu lucrul.

Comuniștii și orânduirea lor, care au venit la putere, cu ajutorul celor din sat au început persecutarea țăranilor. Cotele obligatorii de produse care trebuiau date la stat erau din ce în ce mai mari și foarte greu de achitat.

Am ajuns să treierăm grâul de pe câte 4-5 ha. muncite din greu și de la batoză să venim acasă cu niciun bob, pentru că ne-a fost luat tot la cotele obligatorii.

Voi, copiii ați fost mici, prea mici, și nu ați putut să ne fiți prea mult de ajutor, eu cu mamă-ta Nina am lucrat toată ziua, de dimineața până seara și în fiecare zi, dar nu aveai voie să iei pe cineva să-ți ajute, pentru că astfel te considera exploatare. Vremuri grele s-au abătut peste țăranul român, iar propaganda comunistă, cu unirea țărănilor de bună voie în întovărășiri și formarea gospodăriilor colective dădea roade cu ajutorul forțelor de represiune. Însă eu am văzut cum a fost în Rusia și știam ce ne așteaptă la colhoz.

În zona Banatului situația a fost și mai grea, pentru că se considera și influența titoistă, din Yugoslavia, iar toți țărăni cu ceva avere erau chiaburi și reacționari periculoși.

În anul 1951 s-a dat acel decret secret cu legiferarea dislocărilor în Bărăgan, exact în ziua de Rusalii. În 24 de ore trebuia să-ți iei ce poți lua și urma să te ducă într-un loc necunoscut. Din satul nostru au fost dislocate șase

familiei. Am fost și noi puși pe listă, chiar ne-am făcut bagajele, cu ce am putut lua, și am așteptat cu sufletul la gură, să vină și la noi militarii de la securitate să ne ridice. Nu s-a întâmplat să fie așa, nici acum nu știu prin ce minune nu ne-au dislocat, atunci am zis că au considerat că voi copiii erați prea mici, de 10 și 6 ani, dar nu a fost asta, pentru că din alte sate au luat și familii cu copii de țâță.

Da, tată, așa este, să știi că îmi amintesc de zilele acelea.

A fost la Rusalii, în ziua doua, zi de nedee la noi la Ilidia, îți aduci aminte că eu, pe atunci am fost muzicant, cântam în fanfara satului, instruiți de maestrul Octavian Ciuciu de la Milcoveni. Am fost pregătiți să cântăm la horă în avlia bisericii, era multă lume în sat, eu am cântat la valthorn (corn englezesc), îmi plăcea să cânt și am fost cel mai tânăr component al fanfarei.

Nu am mai cântat la nedee la Rusalii, pentru că în loc să fie veselie, era jale în sat. Pe dirijorul nostru Octavian, l-au luat de la Ilidia, el nu a știut că familia lui, de la Milcoveni, e-

ste dislocată. I-au dus pe toți în Bărgan și au stat acolo cinci ani.

Cu toate ca aveam doar zece ani împliniți ca vârstă, am început să simt ce înseamnă zbaterile familiei, necazurile ei și chiar au fost mult mai multe necazuri decât bucurii, nici de joacă nu-mi ardea.

Da, ai fost un copil maturizat prea de timpuriu foarte ascultător și de acum de mare ajutor în familie, ai înțeles de mic cum stau lucrurile și ai fost părtaș mai mult la necazurile decât la bucuriile noastre. Consolarea cea mai mare era că ai învățat foarte bine la școală, parcă ai fost conștient că menirea ta este alta decât a noastră, să ne chinuim lucrând pământul.

Exact, eu am învățat cu mare ușurință, aproape fără efort și nu-mi aduc aminte să fi învățat acasă cu cartea în mână, eu prindeam totul de la școală.

Am fost foarte dezamăgit ca și copil, atunci când s-au înființat primele unități de pionieri, din țară, prin anii 1949-50, după modelul sovietic. Toată lumea știa că pionierii sunt elevii cei mai buni dintre cei mai buni la

învățătură și purtare, iar, cum eu am fost mereu premiant, gândeam eu că și aici, la pionieri, trebuie să fiu în față. Am fost propuși trei elevi, cu mine primul pe listă. Evenimentul urma să fie sărbătorit, la căminul cultural cu recitări, și conferință de tip sovietic și cu o largă participare. Cu o zi înainte de acest eveniment vine și mă scoate din clasă de la școală un tânăr, parcă-l văd și acum, spunea că era de la raion, cam jerpelit îmbrăcat, cu o bască de șmecher trasă mai pe ochi, cum se purta atunci și începe să mă descoase: dacă merg pe la biserică, dacă părinții au pământ, dacă tata ascultă sau comentează „Vocea Americii” (cum să asculte, când în sat era pe atunci un singur aparat de radio la popa și cu baterii, pentru că nu a fost curent electric?) Eu nu am înțeles atunci, dar scopul discuției a fost ca să-mi arate că eu nu a-și fi fost demn de a fi făcut pionier. Plângând m-am dus acasă și am spus ce s-a întâmplat.

Da, Pavele, îmi aduc aminte și am căutat sa te consolez că tu nu ai nevoie de cravată roșie, că și așa ești recunoscut pe departe, cel mai inteligent din clasă, și parcă ți-am mai

spus că nici comuniștii ăștia cu regimul lor nu o să fie o veșnicie aici, așa mi-am vărsat și eu oful pentru necazurile noastre și sigur am tras și o înjurătură.

Așa-i tată, am ajuns să fiu și eu un mic reacționar, să urăsc regimul care ne-a fost dat. Cu toate astea, îmi amintesc cu plăcere, cu emoție și nostalgie de serile mai relaxante, din nopțile lungi de iarnă, când și vinul uneori își avea rolul lui, cum ne luai pe noi copiii, lângă tine sub plapumă și cântam împreună „Deșteaptă-te române”, cântec care atunci a fost interzis și se primeau ani grei de pușcărie dacă te auzea cineva cântând și te pâra. Așa că de multe ori ai trimis-o pe mama să se uite la fereastră, cât noi cântam, dacă nu cumva ascultă cineva afară. Țin să-ți mărturisesc că de atunci eu am reținut atât melodia cât și versurile imnului nostru național. Tot în felul acesta am reținut versurile din poezia lui Eminescu, „Doina”: *De la Nistru pân' la Tisa...* La școală am căutat mult printre poeziile lui Eminescu să găsesc aceste versuri, n-am știut atunci că și „Doina” lui Eminescu a fost interzisă din aceleași motive.

Tata stă lângă mine, vorbește molcom, se uită când la mine când în depărtare, face gestul bineștiut de a da scrumul de pe țigară cu degetul mic, știu sigur că nu face un mare efort să-și amintească, mai mare efort fac eu pentru că eram mic pe atunci. Câteodată îl provoc, iar unele lucruri le spune cu mare plăcere, dar de multe nu prea mai vrea să-și amintească.

Așa că risc și încercăm să ne amintim împreună cum a fost când ne-au sechestrat și luat toate bunurile din casă.

Se uită lung la mine, se încrâncenează și zice: și tu trebuie să-ți amintești, că ai fost destul de mare...

Da, zic, dar nu destul de mare ca să le fi priceput pe toate.

Păi, a fost așa: în august 1952 a fost dat un Decret de Stat secret nepublicat, cu măsuri de represiune asupra cetățenilor reacționari, care s-ar opune de la calea socializării agriculturii și care prin prestigiul lor, ar influența în rău țărănimea muncitoare. Cum calea colectivizării agriculturii a fost trasată după model sovietic prin plenara comitetului

central al Partidului Comunist din 3-5 martie 1949, s-a ajuns ca în anul 1952, țărani, să nu voiască să se unească în colhoz de bună voie. Erau comandamente formate la fiecare raion și evident, în fiecare sat, care aplicau aceste măsuri.

Din comuna Ilidia, familia noastră a fost singura nominalizată.

În ziua de Sf. Maria Mare, 15 august 1952, a fost o vreme caldă și fiind sărbătoare, nu am lucrat, așa cum se obișnuște la noi, doar suntem creștini. Voi copiii (tu și fratele tău, lancu) nu ați fost acasă, pentru că v-a luat tata socru Aron la Macoviște, acolo era nedee (ruga satului) de Sf. Maria și ați plecat cu o zi înainte, împreună cu verii voștri.

Dimineața ne-am pregătit să mergem la biserică și la un moment dat, nici nu am observat că toată curtea era plină de „tovarăși”, unii cunoscuți din sat, pe care îi știam, dar cei mai mulți, necunoscuți.

Nici una nici două, nici bună ziua, doar unul care se vedea mai bățos și nu era de la noi, (unul Radu, am aflat mai târziu, că-i ziceau tovarășul RADU) se repede la mine și zice: că

avem ordin să vă luăm tot din casă. Nu am înțeles la început, ce vrea să spună dar a repetat că „tot din casă”.

Eu cu mamă-ta Nina care era lângă mine, am rămas uluiți, mamă-ta a început să plângă și mi-am dat seama că ăștia nu se joacă. În curte erau deja trase două căruțe, pentru a fi încărcate în ele toate lucrurile noastre.

Cu ei au fost și oameni din sat de bună credință, care au fost obligați de către autorități, să vină să pună mâna la acțiune, dar ei neștiind ce trebuie să facă, au rămas înmărmuriți.

Nu au lipsit milițienii și șeful de post cu pușca, așa că a fost o organizare premeditată pentru o acțiune în forță.

Au început cu dezlegarea vacilor din grajd, atunci aveam două vaci cu lapte, o junincă și o vițea, le-au luat cu tot cu lanțe și le-au dus provizoriu la grajdul comunal de tauri. Au continuat cu golirea camerelor din casă, de tot ce ere în ele: mobilă, haine, ponevi moștenite de la bătrânii noștri, foarte frumos lucrate la războiul de țesut. Mamă-ta Nina, evident, s-a opus cât a putut plângând, fapt ce-i

încurcau în acțiune, dar au găsit soluția:, au arestat-o pe mamă-ta și au dus-o și au închis-o la postul de miliție.

Eu fiind mai nervos am reacționat imediat împotriva celorlalți, dar fără succes. Tovarășul Radu parcă era un comandant de oști, nebun, striga și înjura în stânga și în dreapta și urmărirea să se ia absolut tot, să nu rămână nimic, dădea ordine și toți ascultau de el.

La un moment dat, nu știu ce s-a întâmplat cu mine, zice tata, și s-a oprit din povestit, și-a făcut semnul crucii și a murmurat, în așa fel ca să aud și eu, „Doamne mulțamu-ți”. Nu am înțeles semnificația acestor gesturi dar reluând povestirea, am aflat.

Eu, cum mă știi, nu am putut să rabd nedreptatea, adică să vinăăștia „nimeni în drum”, să-ți ia tot din casă, și să nu poți face nimic, mi s-a părut de nesuportat această umilire.

Pe tovarășul Radu l-am prins o clipă mai singur, la colțul casei lângă șopru, și m-am repezit cu mâinile la beregata lui, el fiind un om tânăr, dar cam deșirat, parcă îl văd și acum, cu o șapcă muncitorească pe cap. Eu de-

și mai scund, eram mai vârtos și mai înche-gat și nu mi-a fost frică de el.

Cum îi ieșea în evidență la gât gârgăliodul (așa-i zicea tata la „mărul lui Adam”), mi-am înfipt mâna în beregata lui și strângeam, strângeam, fără nici un control. L-am văzut că se face galben, verde, se moaie și abia mai stătea drept pe picioarele lui. Reacția lui a fost de niciuna, pentru că nu se aștepta la așa ceva, iar eu am fost foarte iute.

Atunci dintr-odată, ceva s-a luminat în mine și mi-am zis în gând: Doamne, ce fac? L-am slăbit din strânsoare, și-a revenit imediat, s-a aplecat și și-a luat șapca de pe jos, care căzuse în timp ce eu îl zgâlțâiam, a scuturat-o de praf, a pus-o pe cap, și a plecat de lângă mine fără să schițeze că s-ar fi întâmplat ceva.

Eu, în schimb, am rămas năucit, chiar pe locul acela, mi-am revenit, mi-am făcut semnul crucii și-i mulțumesc lui Dumnezeu că nu m-a lăsat să iau viața unui om, chiar dacă atunci el a fost dușmanul meu de moarte. După aceasta m-a copleșit o stare de nepăsare,

am stat jos într-un colț și parcă nu mă interesa deloc ce făceau ei prin casă.

Până seara au luat și au cărat tot, absolut tot: animale (vacii, porci, păsări), mobila toată, inclusiv cea veche din bucătăria de vară, butoaietele din pivniță, scaune, masă, paturi, mașina de cusut, hainele cu care ne îmbrăcam curent cât și cele bune de duminică, hainele voastre, ale copiilor, materialul lemnos adus pentru refacerea casei. Seara i-au dat drumul acasă lui mamă-ta din arestul miliției, au ținut-o săraca, nemâncată și fără apă, toată ziua.

Am uitat să-ți spun că primul lucru pe care l-au făcut acești nelegiuți, și de la care ne-am dat seama de intenția lor a fost că au intrat în bucătăria noastră de vară, din vale, cum îi spuneam noi, iar pe cuptor fierbea oala cu ardei umpluți că să avem de prânz când ieșim de la biserică. Tovarășul Radu a luat oala și a vărsat-o în mijlocul curții și înjurând a zis către ceilalți: uitați-vă ce mănâncă chiaburii și exploatorii și nici nu se gândesc la oamenii asupriți (nu am înțeles atunci ce a vrut să zică cu exploatorii și cine erau oamenii asupriți).

Oricum așa umilire n-am mai pățit în viața mea și asta a contribuit la faptul ca să-l strâng de beregată pe tovarășul Radu.

Noaptea, nici nu-mi aduc aminte pe unde am dormit, pentru că în casă au rămas numai pereții, dar de fapt nici nu am putut să dorm. A doua zi nu ne mai găseam locul, parcă ne era rușine nouă, chiar și să deschidem poarta să ieșim la stradă. Vecinii au văzut totul și gândeam că suntem vinovați că ne-au ales tocmai pe noi din tot satul să ne facă așa ceva.

Din afară nu ne-a deschis nimeni poarta, nici vecini, nici neamuri, poate de frică, sau poate din respect, nu pot să știu.

A treia zi ați venit și voi, copii, acasă, de la Macoviște, evident că nu ați știut nimic și erați bucuroși pe drum până să ajungeți acasă. Acasă, când ați intrat în curte și ne-ați văzut plânși și triști, iar noi v-am spus ce s-a întâmplat, pe tine Pavele parcă te-am văzut, nu ca pe un copil ce erai (aveai aproape 12 ani), ci ca pe un om matur foarte afectat de necazurile noastre.

Da tată, eu îmi amintesc bine că primul lucru pe care l-am făcut atunci a fost să mă duc în grajd să-mi văd vacile. Cum grajdul era gol, am început să plâng în hohote, de fapt nu plângeam numai eu, plângeam toți patru. Vacile mele, eu le îngrijeam, mergeam zilnic cu ele la păscut, le curățam, le țesălam, vițea-ua avea un clopot mic la gât, mă mândream așa de mult cu ele, când treceam prin sat la păscut pe deal, încât toata lumea s-a minunat ce vaci frumoase și curate am și eu știam asta. Câteva zile nici eu nu am ieșit din casă, iar apoi am luat legătura cu ceilalți copii cu care am mers la păscut cu vacile, și m-am dus și eu cu ei, împreună, chiar dacă mie mi-a fost luat „obiectul muncii”, pentru că mi-a plăcut să fim împreună, pentru că ne mai și jucam, eram totuși copii. Am colindat astfel, locurile binecunoscute de pășunat: Mășcășeni, Viile părăsite, Cracul sătesc, Lepca, Cucuiova, până a început din nou școala din toamnă.

Tata a fost foarte entuziasmat pentru că mi-am amintit aceste detalii, trecuse totuși mult timp de atunci, cât o viață de om, dar cum era oare să le fi uitat?

Bravo Pavele, se vede că ai fost preocupat de mic de treburile familiei noastre, situații care în perioada aceea nu au fost prea fericite, de multe ori am zis că noi cu regimul acesta comunist suntem generația de sacrificiu și chiar așa a fost.

După necazul avut cu sechestrul din casă, treptat, dar greu ne-am revenit, lucrurile noastre le-am recuperat abia după cinci ani, în afară de animale care duse au fost.

Tată, țin minte că un pardesiu a lui mama, a ajuns atunci la nevasta șefului de post de la miliție, era foarte frumos, pepit, parcă-l văd și acum. Ea l-a transformat într-o scurtă, s-a împăcat cu el și mergea tare fudulă prin sat. Toată lumea însă a știut că a fost luat de la mama.

Așa-i Pavele, dar e bine să-i uităm, să ne rugăm ca să-i ierte Dumnezeu că n-au știut ce fac.

Cu tata timpul cred că trece foarte repede, de fapt eu nici nu mai am noțiunea timpului, numai spațiul mi-este definit de frumoasa grădină, pe care tata o are în grijă și de care este tare mândru. Ne mai plimbăm noi prin-

tre trandafiri și alte plante frumoase, iar tata încearcă să mă ispitească să-i istorisesc și eu lucruri pe care el nu le știe prea bine despre mine: prin locurile pe unde am umblat, ba mai spune și că este foarte curios.

Îi spun și eu destul de sumar, despre munca pe care am avut-o, lucrările de construcții pe care le-am făcut și nu au fost puține, cât mi-a fost de greu uneori, sau ușor alteori. Îi mai spun că întotdeauna am simțit regretul de a nu-l avea aproape în momentele cheie. Cu multă delicatețe m-a asigurat că cel puțin de când este aici, a fost tot timpul lângă mine, chiar dacă nu l-am văzut, iar eu socotesc că îl cred pe cuvânt.

Mă opresc mai mult asupra activității mele ca inginer constructor în Africa de Nord, Libya... Acolo am stat aproape doi ani și jumătate, din 1981 până în 1983.

Dragă tată, cred că-ți amintești atunci când te-am anunțat în ultimul moment că plec și am adus copiii la Ilidia, ca să stea acolo în vacanță, m-ai întrebat, dar numai între patru ochi: „dar te mai întorci de acolo?”. A fost o întrebare al cărei răspuns negativ ar fi ri-

dicat multe semne de întrebare. Mulți oameni și colegi de muncă au pierdut foarte mult anunțându-i pe cei dragi și cunoscuți, că nu se mai întorc. Eu nu mi-am pus această problemă și ții minte că am fost oarecum supărat de întrebare încât ți-am spus: cum să nu mă întorc, aici sunteți voi, tu cu mama, în țara asta sunt copiii mei, Andreea și Mihai și soția mea Stela, cum pot eu să zic că nu mă mai întorc?

Am ajuns cu avionul la Tripoli în toiuil verii, în iulie 1981. În aeroport am avut senzația de răcoare pentru că modernul aeroport din Tripoli, cu sistemul lui de climatizare, făcea ca să simt asta. La ieșirea din aeroport am simțit adevăratul impact cu căldura tropicală. Deși era ora 16 după masă, era foarte cald. M-a așteptat o mașină din partea firmei, pentru că s-a întâmpnat să fiu și curierul unui plic de la București, destinat directorului nostru de Trust de acolo, care m-a așteptat. După aceea am aflat că a fost chiar decizia lui de numire în funcție.

Cum aveam mulți cunoscuți pe acolo, pe unii i-am întâlnit și le-am mai transmis vești din țară.

Cât mă privește pe mine, am fost repartizat pentru conducerea lucrărilor în zona Swany, cam 15 km. sud de Tripoli, acolo am avut sediul, dar lucrările în șantier aveau o răspândire cam cât în trei județe de la noi.

Fiind inginerul șef al șantierului, am avut foarte mult de lucru, și multe nu se potriveau cum aș fi vrut eu, dar le-am trecut pe toate, cu înțelegere, răbdare și mai ales cu ajutorul celor circa trei sute de oameni din subordine, veniți din toată România.

Acum sunt mândru pentru că am contribuit la construcția: Hipodromului din Swany, stadionul din Azizia, clădirea teatrelor din Al Zahra și Azizia, multe școli și licee împrăștiate de la Zamzour lângă Marea Mediterană, până la orașul Garyan, în puncte și locuri diverse la: El Tugar, Swany, Mamura, Garguza, Bir Njem, Ben Geabâr, Al Huria, Al Kriba est. Corania, Aum el Groum, Al Usta, Margam marcazia.

Am reușit să învăț puțin limba arabă, și limba engleză, care era limba de comunicare

oficială. Am avut toată perioada lângă mine un translator permanent, pe dl. Mergane, sudanez, care a studiat chimia la Universitatea din Iași, băiat foarte bun dar cam leneș. Am legat multe prietenii și cu oficialități locale arabe despre care nu prea voiam să se știe, pentru că era valabilă legea 23 care prevedea că orice contact cu o persoană străină, trebuie să fie raportat în scris cu scopul și cuprinsul conversației, noi însă am ignorat acest lucru.

Dar cu băutura cum era acolo? se interesează tata.

Băutura este total interzisă, chiar se pedepsește foarte aspru, dar cum românul este inventiv, se descurcă și în această situație. Am avut oameni care s-au specializat și la fabricarea rachiului din: curmale, orez, portocale, dar ilegal și cu mare frică.

Despre Libya, vreau să-ți spun că este o țară întinsă cu o populație de cam cinci milioane de locuitori. Din suprafața țării circa 95% este deșert sau semideșert nelocuit, cea mai mare parte din pustiul Sahara se află în Libya.

Imperiul Roman a avut multe cetăți pe malul Mării Mediterane la sud, dovadă că atunci a fost un teritoriu populat. Ruine celebre sunt la Sabrata, Leptis Magna, (orașul de origine al împăratului Septimiu Sever) cu un amfiteatru de circa 20 de mii de locuri, în bună măsură, bine conservat.

Se zice ca nordul Africii a fost grâнарul imperiului Roman. Nu este numai o zicală, ci un fapt real constatat de către mine în zona Garguza unde am săpat fundațiile pentru construcții și am văzut că de la doi metri adâncime a fost un pământ negru ca cernoziomul. Deșertul a înaintat sigur spre mare și, după două mii de ani, se arată un peisaj cu nisip portocaliu, dus de vânt și rar câte un tufiș și uneori curmali.

Interesant este că pe acest nisip instabil dacă este irigat, i se dă apă, crește orice, de la iarba spontană, până la culturi pretențioase. Se fac câte trei recolte de cartofi pe an, și mi-a fost dat să văd și spice de grâu neobișnuit de mari și bogate.

Trebuie să-ți spun, tată, ca să nu uit, un episod petrecut de Paște în anul 1982, la Tri-

poli. Înainte de Înviere, vin la mine câțiva muncitori ca să le aprob să meargă cu un autobuz al șantierului, la biserica grecească din Tripoli la slujba de Înviere și să mă duc și eu împreună cu colegii care lucrau la birouri. Am cumpănit eu bine, le-am semnat actele de transport dar nu m-am dus cu ei de frică, trebuie sa recunosc acum. Cum eram șef, cu responsabilități, nu știam cum se va interpreta, pentru că sigur se va afla, au fost și acolo cadre specializate care să se ocupe cu treaba asta.

Când s-au întors de la slujba de Înviere, mi-a zis unul: păcat d-le inginer că nu ați fost cu noi. Să fiți văzut când am cântat noi în biserică „Hristos a înviat...” pe românește, toată lumea de acolo, și a fost biserica plină ochi, a rămas cu gura căscată, chiar mărturisesc că-mi pare rău că nu am fost.

După doi ani, cât am stat acolo, în Libya, nu am vrut să-mi mai reînnoesc contractul, voiam cu orice preț să ajung acasă, la ai mei. Nu mai spun că am avut și propuneri ca să trec în Tunisia, unde se intra fără viză și de

acolo - liber... Nu m-am gândit niciodată să fac pasul acesta, și cred eu că bine am făcut.

Nu am venit bine de la munca din Libya și când să zic și eu că o să stau mai mult cu familia, dau de alt necaz. Pe timpul cât am fost plecat regula prevedea să-mi las livretul militar la comisariatul militar județean, cea ce am și făcut. Între timp la terminarea misiunii când să mă duc să-mi ridic livretul, mă anunță că ceva nu este în regulă și să vin mâine să vorbesc cu comandantul comisariatului militar jud. Vâlcea.

Eu am avut livret militar de „soldat neinstruit” pentru că mi s-a pierdut evidența și la 26 de ani se elibera livret pentru cei fără studii superioare, evident că eu nu am spus că sunt student în anul II la facultate.

În perioada de care îți spun, se cereau foarte mulți specialiști care au fost ușor concentrați în armată, pentru construcțiile de la Casa Poporului, era în 1983.

La comisariat mi-au reținut livretul, iar comandantul, când m-am dus la el, mi-a spus că este ordin să se revizuiască actele rezerviștilor și în special al celor cu studii superioare,

iar cei neinstruiți să fie instruiți militar, nu se poate să fiu inginer și în același timp soldat neinstruit, așa că mă va încorpora în armată. Nu am vrut să-mi pun niciun fel de pilă pentru că era un om cărpănos și i-am zis să facă cum sunt ordinele. Totuși nu credeam că mă va încorpora în armată, aveam deja 44 de ani, cu părul aproape cărunț.

Nu s-a întâmplat să fie așa și în septembrie 1984 am primit ordin de prezentare la încorporare, cu valiza, la unitatea de infanterie, la Craiova (regimentul 23 dorobanți) Până să ajung acolo eu am crezut că sunt cea mai bătrână cătană, dar am constatat că am camarazi de 45 și chiar de 46 de ani.

La unitate au format din noi două plutoane, toți cu studii superioare cu vârste între 25 și 46 de ani, plutoane TR (termen redus), de armată cu șase luni. Două luni am făcut instrucție de front, cu trageri, marșuri, și dacă nu a-și fi avut crizele de discopatie, care uneori nu prea îmi dădeau pace, aș fi zis că e și frumos.

În fiecare sâmbătă până duminică mergeam acasă la Rm. Vâlcea în haină militară. În

luna noiembrie am fost trimis la București, la unitatea de Geniu, care construia Casa Poporului, am avansat în grad de la Fruntaș, până la Sergent. Cum eram cel mai în vârstă din unitate și singurul militar TR, umblam civil prin oraș, numai în unitate îmbrăcam haina militară. Acolo am fost cazat într-un dormitor, împreună cu doi căpitani, comandanți de companii și ei detașați din țară.

Acum fiind pe șantier, mi-am făcut mai mult meseria mea de inginer, chiar dacă în timpul programului am fost doar militar în termen. Se mirau unii generali, când mă vedeau că sunt cu părul alb și de la trupă, numai comandantul diviziei și cu mine aveam părul cărunt. Unii ofițeri superiori au fost receptivi, nu s-au ferit de protocol ca să vorbească cu mine, pentru că evident eram o curiozitate, alții din contră respectau regulamentul și nu mi se adresau decât dacă era necesar și numai oficial, de fapt eu i-am respectat și pe unii și pe alții, deh, fiecare cu educația lui.

În perioada aceea am fost prezent, când s-a demolat Spitalul Brâncovenesc într-o noapte, pentru a face loc Centrului Civic din

București. Cât timp am stat la Casa Poporului (azi Palatul Parlamentului) s-au construit sub-solul și adăposturile subterane.

Dragă tată, a fost pentru mine o experiență inedită și acum nu-mi pare rău că am făcut-o și pe asta, chiar dacă armata în concepția populară se zice că te face om, asta este valabil pentru oamenii de la sate care în timpurile trecute nu prea au avut ocazia să iasă din sat, dar pentru mulți este o activitate acum inutilă dacă nu este făcută de profesioniști.

Pavele îți spun sincer că eu nu am știut că ai trecut prin asta, deși nici tu nu prea ai povestit, dar acum poți să fii mândru și să spui că ți-ai făcut datoria și față de țară așa cum ne-am făcut-o și noi în timpul războiului.

Cum stăm noi pe scaunul de mestecăn în fața sălașului, ne simțim bine să fim unul lângă altul, cel puțin eu simt că avem ca niciodată acea comunitate de idei și păreri, tata mă atenționează să mă uit în direcția fântânii cu buxus. Mă uit și văd că cineva coboară dinspre sălașul lui Boactăr. Nu-l cunosc, dar parcă aduce cu cineva, pe care l-am mai văzut și

I-am știut, vine spre noi, iar la doi pași mă dumiresc: este Taica Pavel, bunicul meu și tata lui tata Nelu.

Este îmbrăcat îngrijit, cu rubașcă rusească, așa cum l-am știut în închipuirea mea, părul blond, spre castaniu, încălțat în cizme, și foarte tânăr, mai tânăr decât tata, după imaginea lui de pe fotografii. Pe taica Pavel nu l-am cunoscut în viață, el a murit înainte să mă nasc eu, în anul 1937, când tata nici nu era însurat, avea doar 17 ani. Tata se ridică de pe scaun cu voioșie și bucurie în gesturi, mă ridic și eu, și mă întrebă tata:

Pavele, știi cine e?

Aș îndrăzni, zic eu cu oarecare rețineră, cred că este taica Pavel.

Amândoi zâmbesc cu bunăvoință, sunt bucuroși pentru că l-am cunoscut pe taica Pavel și nu mai puțin sunt bucuroși eu că l-am cunoscut, el mă știa pe mine, așa că ne îmbrățișăm cu căldură.

Vezi, zice taica Pavel, cu o voce și un timbru special, noi nu ne arătăm așa de repede și la oricine, dar pentru că tu ești nepotul meu și m-ai pomenit de multe ori, te-ai gân-

dit de multe ori la mine, iar eu am știut asta, am făcut o anumită legătură între noi, legătură care numai acuma se dovedește a fi. Pomenirea oamenilor dispăruți, este un dar dumnezeiesc și pe noi ne umple de bucurie. Pomenirea nu înseamnă numai pomană, ci și o amintire, un gând, o mulțumire, o rugăciune pentru noi, o lumânare aprinsă la biserică, sau oriunde. Eu mărturisesc ca nu am știut bine acest lucru, dar intuitiv le-am făcut, iar acum îmi dă posibilitatea să întâlnesc pe cei care s-au bucurat de nașterea și existența mea.

Tata îi face loc lui taica Pavel să stea pe banca noastră de mesteacăn și eu observ că le crește inima de bucurie pentru că stau alături nepotul, cu tata și bunicul, trei generații, care doar aici au avut ocazia să fie împreună.

Taica Pavel, zic eu, știu și eu câte ceva din viața ta, am citit jurnalul tău și însemnările tale din război, acel carnet a fost cartea mea de căpătâi împreună cu Sfânta Scriptură în copilăria mea, atunci când am învățat și eu să citesc. Acum însemnările s-au pierdut din casă și am regretat mult că nu știu unde sunt.

Lasă, Pavele, nu te necăji, zice taica, însemnările mele nu pot să dispară așa, sigur le-a luat tot cineva din casă și dacă acum se află la vreun nepot, tot e bine.

Așa este, dar nu sunt sigur că vor fi prețuite așa cum se cuvine, pentru că vezi cum e lumea. Eu ași fi bucuros, să-mi mai povestești câte ceva din existența ta de acolo, pentru că de aici nu am curajul și nici căderea să te întreb. Sigur că tata a stat cu tine foarte mult de vorbă și faptul că ești aici cu noi îmi întărește această presupunere. Voi aici aveți altfel de mod de comunicare, cred eu, mult mai simplu și direct și poate că la vremea ce va veni, voi ști și eu destule în această privință.

Știu din povestirile tatălui meu, cât era el de atașat de tatăl lui (de taica Pavel), știu și deznădejdea care l-a cuprins atunci când a murit Taica Pavel, la patru zeci și patru de ani, tata fiind un copil de șaptesprezece ani, dar cu multe responsabilități în casă.

Parcă îl văd și pe tata nerăbdător să asculte povestirile lui Taica Pavel, sigur că el le știa

mai demult, dar se bucură și el de nerăbdarea mea de a le cunoaște.

Vedeți, le mai spun eu, sunt multe familii numeroase, chiar înstărite, care ascultă cu multă nepăsare isprăvile înaintașilor lor și felului cum au trăit și au gândit. Eu acuma sunt sigur că această curiozitate a mea despre strămoși este reală și sănătoasă, chiar dacă nu poate merge mai mult decât cu câteva generații înainte.

Înaintașii noștri au fost oameni simpli, cu frica lui Dumnezeu, cu dragoste de glie, de nație și de familiile lor. Sute de ani au trăit în țări și imperii, unde nu se putea vorbi românește pe deplin și unde a-ți apăra neamul era considerat un act de ilegalitate și de mare curaj.

Taica Pavel mă ascultă, mă aprobă și desigur se gândește la mine, câte lucruri știu. Până la el, copiii nu au fost obișnuiți să știe multe, principala calitate care se cerea era să fie ascultători față de cei mai mari. Eu acum pot să spun că am evadat din acel rai patriarhal, că a fost bine că nu a fost bine, Dumnezeu știe. Am fost prima generație dintr-un

lung șir de generații de țărani români, din neamul nostru, care nu a purtat opinci și prima generație care a făcut școală cu studii superioare universitare.

Îl văd pe taica cum dă roată cu privirea, în domeniul nostru de la Livezi, care deși nu mare, este un simbol aparte pentru el. Ne spune că pe oriunde a umblat, avea în minte imaginea locurilor natale cu moșia de la Livezi. Pe timpul lui aici trăiau cei bătrâni, cu multe animale în grijă, oi, vaci, porci, păsări și nu erau singuri, peste tot au fost sălașe locuite, unele s-au păstrat până în anii ` 960

Și cum a fost la bătaia mare? îl provoc pe taica Pavel.

Când a început bătaia mare (primul război mondial), era o datorie de onoare să răspunzi la chemarea de mobilizare a M.S. Împăratul Austro-Ungariei, Franț Iosef I și nu prea avea importanță cu cine urma să ne batem.

După o scurtă perioadă făcută ca recruta, pornind de la Biserica Albă, am ajuns în garnizoana de la Saraievo. Aici în garnizoană, am avut ocazia să fiu contemporan cu momentul asasinării lui Franț Ferdinand, moștenitorul

Împăratului la tronul imperiului Austro-Ungar, motivul moral pentru declanșarea primului război mondial.

Mobilizarea propriu zisă, m-a prins soldat la Caransebeș, la regimentul 43 de infanterie de graniță și apoi am mers pe frontul din Galiția (Ucraina). Trebuie să spun, că față de Armata Română noi eram inamici, cu toate că am fost soldați români din Banat și Ardeal.

În luptele din Galiția am căzut prizonier la Ruși, nu după multă vreme. Dintre prizonierii de război, rușii au format două detașamente de muncă, și ne-au repartizat la câte un boier, din Rusia să lucrăm și să suplinim pe muncitorii lor care erau duși pe front.

Am stat prizonier la ruși aproape trei ani. Într-un fel am mai uitat de necazuri pentru că în majoritate eram români, cu mine a fost și unul Goian de la Răcăjdia, cu care mai vorbeam ce se mai întâmplă pe acasă.

Faptul că aveam o caligrafie frumoasă și corectă, adică scriam frumos, m-a ajutat foarte mult. În scurt timp, m-au luat de la vaci, de unde lucram, și m-au pus la „cănțalare”, sau birou, cum se spune acum. Aici am umblat

curat, îmbrăcat frumos, cu cizme, rubașcă nouă, că doar eram între domni.

Am învățat repede limba rusă și dacă nu aș fi fost însurat, și cu părinți bătrâni (copii nu aveam încă), aș fi putut să zic că a fost trai și viață.

Acest trai bun nu a durat prea mult, După cum sigur știți, în Rusia acelor vremuri au avut loc multe mișcări politice și sociale, a fost revoluție, contrarevoluție, Albii se băteau cu Roșii, bolșevicii cu menșevicii, și nu mai țin socoteală care cu care.

Într-o zi, în primăvara lui 1917, după multe tulburări, bolșevicii, care au acaparat puterea, s-au împânzit peste tot în Rusia și au ajuns și la noi, la Economia Mirne, așa-i spuneau moșiei care ținea de proprietatea boierului nostru, sau „spăia” noastră cum se spuneau pe atunci în Banat.

Bolșevicii au intrat în conacul boierului, fără nicio discuție, l-au împușcat pe loc, șapte plumbi au băgat în el, de asemenea pe ginearele lui și ceilalți membri ai familiei.

Norocul meu a fost că biroul sau „cântărea” unde am lucrat, a fost mai departe

de conac, înspre grajduri, pentru că așa cum arătam, bine îmbrăcați, ne pușcau și pe noi.

Eu cum știam să vorbesc rusește, m-am prezentat la „oberleitul”, comandantul bolșevicilor, i-am spus că noi suntem prizonieri de guerre, adică de război, suntem aici aproape o companie, și am întrebat ce trebuie să facem noi acum? I-am mai spus că majoritatea suntem români din Ungaria, și că nu ne place acest război.

Cred că am spus aceste lucruri cu destulă convingere, pentru că imediat comandantul a chemat un aghiotant și i-a dat ordin să ne comunice că prizonierii sunt liberi și pot să plece fiecare unde vrea. Dar unde să pleci, când până la granița țării sunt aproape o mie de km.

Ne-am sfătuit noi foarte repede, și am convenit să mergem acasă, fie ce o fi, cu toate că nu aveam mâncare, țoalele de prizonier erau numai petece, dar am plecat, nimic pe lume nu este mai dragă decât libertatea.

Revoluția Rusă, povestită până acum, nu este Revoluția cea mare din Octombrie 1917, când a venit Lenin la putere, au fost revo-

luțiile de început, din februarie, asta am aflat și eu mai târziu studiind istoria și astfel m-am pus la curent cu mersul lucrurilor.

Și vedeți voi, cum este viața, eu pot să spun că pe noi ne-au eliberat bolșevicii din prizonierat și nu am putut niciodată să-mi imaginez, că venind bolșevicii și regimul comunist la putere în România, să facă atâtea rele câte au făcut. Aici taica Pavel se întoarce spre tata și parcă ar zice: Bine că n-am trăit și eu acele vremuri, în schimb le-am trăit eu cu tata și cu toată familia de atunci.

Mai departe, povestește taica, văzându-ne liberi, am plecat împreună pe drumuri necunoscute, prin pusta rusească, am oprit prin sate și am cerșit de mâncare.

Mare bucurie a fost când am nimerit într-un sat în ziua de Paști. Oamenii simpli, credincioși, oriunde s-ar afla, sunt cu suflet bun și curat, ne-au dat să mâncăm pe săturate: ouă roșii, cozonaci, ne-au urat drum bun, noi ne-am rugat pentru sănătatea lor și am plecat mai departe.

Zdrențuiți, flămânzi și oboșiți am ajuns până la urmă acasă. Așa m-au recunoscut cei

dragi: soția Paraschiva, tatăl meu Dănilă, mama mea Măra, bunicul meu Taica Iancu și bunica maica Marta.

Vreau să vă mai spun că tot timpul cât am fost prizonier, am comunicat prin poștă cu cei de acasă, am trimis fotografii, am scris cărți poștale foarte des, care cred că se mai păstrează pe undeva.

Pe mine, însă, mă macină o întrebare și nu știu cum să-i întrerup gândurile lui taica Pavel, dar într-un târziu când își mai trage răsuflarea îl întreb: Taica Pavele, cum se face de ai căzut prizonier la ruși? S-a uitat lung la mine și la tata nu a spus nimic, iar tata îmi șoptește discret: nu-l întreba, pentru că nici mie nu mi-a spus.

Nu te grăbi, pentru că o să afli la timpul potrivit, răspunde taica după o anumită ezitare, iar eu am tăcut în mod cuviincios

Și mai departe, am ajuns acasă, după un timp m-am dus la Biserica Albă, m-am prezentat la Cercul Militar.

Războiul nu s-a terminat, dar cum am prezentat actul că am petrecut aproape trei ani în prizonierat, m-au lăsat la vatră. Cu mare

plăcere, și cu mare lăcomie de lucru, mi-am luat rolul de „paore” adică de țăran.

După terminarea războiului, încă nu se știa exact soarta Banatului, până la instalarea administrației românești în Banat, care s-a realizat la trei august 1919 odată cu intrarea Armatei Române în Timișoara. Sârbii, în schimb, au pornit să cucerească Banatul, înaintând spre Timișoara.

Prin organizarea Consiliului Național Român, s-au format și la Ilidia două plutoane menite să intervină și să apere acest colț de țară, compus din soldați întorși de pe front, și din oricine putea să țină o armă în mână și să o folosească la nevoie. Un pluton a funcționat sub comanda lui Cornel Țeicu - Livait avocat, originar din Ilidia și alt pluton sub comanda preotului Covrig, secondat de Trăian Murgu, țăran din Ilidia.

Eu am fost înrolat în plutonul lui Trăian Murgu și am avut mai multe intervenții contra sârbilor până la Ciuchici, unde se termina competența noastră. Și uite așa, s-a încheiat România Mare.

La acea vreme nu am avut de unde să știu că o să fiu cuscru cu Trăian Murgu, pentru că cuscria a fost să fie după moartea mea, atunci când tu Nelule, și se adresează tatălui meu, ai luat de soție pe Nina, nepoata lui Trăian Murgu.

Nici nu vă imaginați ce mândrie și seninătate am simțit în aceste momente, când stau cu tata și cu taica Pavel de vorbă, parcă aș fi cu ei împreună de când lumea, aproape că am uitat că eu am aici alt statut, că sunt dat în custodie pe durata celor patruzeci de zile pământene.

Cum vă spuneam, am pierdut noțiunea timpului, nu-mi dau seama cât a trecut din patruzeci de zile și cât a mai rămas. Noaptea și ziua nu mai sunt alternanțele cunoscute de către mine, care să definească timpul, de aceea sunt un pic năucit și nu m-am dumirit încă.

Aparent eu stau de vorbă numai cu cunoscuți, pentru că numai pe ei îi văd, dar sunt sigur că în jurul nostru sunt mulți, pe care ori nu-i cunosc, ori îi cunosc și nu se arată.

Îmi macin în continuare mintea cu întrebările și curiozitățile mele, tata se gândește la

ceva și parcă privește într-un loc fix, dar nu-l părăsește gestul involuntar, de acum binecunoscut, de a scutura o țigară inexistentă de scrumul de asemenea inexistent, cu degetul mic de la mâna dreaptă.

Taica Pavel nu este grăbit, se uită și el acolo unde privește tata, și-mi arată și mie ceva în direcția fântânii de la hotar. Pe potecă trece un bătrânel, nu prea înalt, îmbrăcat în țoale țărănești, cu cămașă, izmene, opinci în picioare, cu chimir lat la cingătoare, cu pălăria pe cap, iar părul complet alb.

Pare să nu ne fie observat, de aceea tata mă atenționează să mă uit în direcția aceea. Pe moment nu am bănuțit cine este, nu i-am văzut fața, tata zâmbește și în aceeași clipă, bătrânul se întoarce și privește spre noi. Cred că am făcut o legătură logică între înfățișările noastre, așa că am zis cu precauție; nu cumva este taica Dănilă străbunicul meu?

Într-adevăr spune tata, l-ai cunoscut repede.

Păi cum să nu mi-l amintesc, doar i-am purtat crucea pe ultimul drum, atunci când a murit în anul 1945, deși aveam doar cinci ani.

Așa era obiceiul, ca la moartea bunicului sau străbunicului, să-i poarte crucea pe ultimul drum până la cimitir, unul dintre nepoți sau strănepoți.

Nu mi-l amintesc cum arăta la față, pentru că nu a lăsat nicio fotografie, nici măcar pe cartea de identitate, cât timp a trăit până la 76 de ani. Taica Dănilă este tata lui taica Pavel, bunicul tatălui meu Dănilă - Nelu, și străbunicul meu. În secunda când s-a uitat spre noi, am fost tentat să-l strig, dar tata m-a oprit și mi-a zis: Te-a recunoscut, dar lasă-l acum, pentru că are ceva de făcut, și o să mai ai ocazia să vorbești cu el.

Taica Dănilă a pățimit și el mult, a fost concentrat militar de către unguri în primul război, la vârsta de 46 de ani. De la el se păstrează livretul militar sau „obșâțul” cum se spunea pe vremea aceea, dat de către unguri, la sfârșitul misiunii, cu mulțumiri pentru serviciile aduse. În al doilea război mondial a stat acasă, a dus tot greul, a lucrat singur pământul la vârsta de peste 70 de ani, cât timp tata a fost pe front. A fost un om foarte cumpătat.

În acele momente am regretat mult că nu am putut fi împreună cu tata, cu taica Pavel și cu taica Dănilă, patru generații, care completează șirul generațiilor de înaintași ai neamului nostru.

În schimb, în tot acest timp am simțit o prezență aparte, lângă noi, nevăzută, care mă influențează cu harul ei. Desigur că este vorba de Maia, care mi-a promis că oriunde s-ar găsi, nu poate să nu fie și lângă mine. Gândul acesta îmi dă din nou încredere.

Înainte de a pleca taica Pavel, găsesc prilejul să-i întreb pe amândoi cum arăt eu ca înfățișare pentru ei, deci cum mă vedeau ei pe mine. Eu știam bine cum arăt, la anii mei, cu părul complet alb, cu barba și mustățile de asemeni albe, iar restul puțin contează.

Îmi răspunde taica Pavel, pe un ton zâmbăreț: Pavele, nu-ți face probleme, tu arăți exact cum trebuie să arate nepotul și fiul nostru.

Trebuie să recunosc că acest răspuns m-a lăsat cu gura căscată.

Rămân din nou numai cu tata, el este custodele meu și simt că și-a asumat și o responsabilitate în privința asta, deși nu o arată în mod ostentativ. E relaxat, calm, precis în vorbe și acțiuni. Contemplăm împreună această natură deosebită care ne înconjoară.

Atmosfera, (zic atmosferă, dar nu se simte aerul) este calmă, și dacă mă gândesc bine și sunt atent, ciulind urechile, aud și niște melodii, neobișnuite ca sonoritate, măsură, timbru, ceva greu de definit, dar totuși plăcut, fără zgomote stridente, fără să vreau, observ că și tata le ascultă cu plăcere.

Îmi trec prin minte multe momente legate de muzică de pe timpul când a trăit tata. El nu avea voce să cânte, dar îi plăcea să asculte cântecele frumoase și în special romanțe și muzică populară din Banat. Nu odată, în serile lungi de iarnă, se adunau la noi acasă: uica Toma, uica Tepi, uica Trăian, uica Nicolae, unii vecini, la o bocală cu vin roșu de la Tâlvă. Îl invitau și pe Ion Didă, vecinul nostru, mare maestru la cântatul din harmonică. Atunci se spuneau glume, se comenta, subversiv, politică și mai ales ce se mai aude la

„Vocea Americii”, așteptând să vină americanii, care nu se prea grăbeau.

De multe ori tata îi ruga pe uica Toma și pe Didă, să cânte din gură și acompaniat la harmonică, melodii după versurile lui Coșbuc, „Pe umeri pletele-i curg râu“ și „Pocnind din bici, pe lângă boi...” sau după Octavian Goga: „De ce m-ați dus de lângă voi...” Eu, ca un copil ce eram de nouă - zece ani, mă desfătam la auzul acestor cântece, iar versurile le știam înainte de a le fi învățat la școală. Mă întreb: oare cine mai recită acum din versurile scrise de Coșbuc, Goga sau Eminescu?

Îl întreb pe tata dacă aici mai are contact cu cântecele românești, frumoase, dacă le mai ascultă. Îmi spune că și aici, le știe bine pe toate, le ascultă cu mare plăcere și interes, mai ales îl ascultă pe Trăian, pentru că este de la noi din sat, și este foarte apreciat.

Să-ți spun Pavele, ce am făcut odată, îmi povestește tata, m-am întâlnit cu Ion Rista, tata lui Trăian, știi doar că aici noi avem alt sistem de comunicare, mai simplu și prompt. Pe timpuri am petrecut cu Ion, multe nopți, de pândă la mistreți, la Livezi și în alte părți, și

am avut așa o legătură mai de suflet, pentru că amândoi aveam puști, dar nu aveam permis de vânatoare, că doar așa au fost vremurile.

Îmi zicea Ion, măi Nelule, tot ai zis tu că vrei să vezi America (și așa era, tânăr, am vrut să fug, mai târziu să vizitez ca turist, deși am fost conștient că nu mi se va da voie niciodată), așa că l-am ascultat: uite, zice, Trăian este acolo, dă un spectacol pentru românii din California, dacă vrei, să mergi cu mine, mergem împreună, nu ne vede nimeni, și, deci, nu avem nevoie de pașaport. Nu am stat mult pe gânduri și am zis: hai! Căile noastre de mers sunt altele, așa că am ajuns, nu repede, ci instantaneu în California, la Los Angeles. Acolo cânta Trăian într-o sală mare a unui restaurant ținut de un Român. Cu toate că sala era arhiplină, noi ne-am furișat aproape de scenă. Cântecelul lui au trezit o mare emoție în rândul auditoriului, nu mai vorbim de noi. Cu lacrimi în ochi au fost ascultate; ... „omul bun și pomul copt...” romanțele celebre, sau mai ales versurile din refrenul unui cântec; „Satul s-a pierdut în zare,/ Eu pribeag

în lumea mare,/ De-acum doina nu mai sună,/ Tinerețe, noapte bună...”

A fost îndelung aplaudat, bisat, noi ne-am simțit în al nouălea cer, mai ales Ion. Nu am stat la chef și am plecat înapoi, să zic, acasă. A fost o ieșire care mi-a mers la suflet, nu m-a interesat să văd altceva în America.

Întrebările nu-mi dau pace și-mi vin în minte nechemate. Nu le pot exprima așa cum vreau pentru că tata îmi ghicește imediat gândurile. Totuși îndrăznesc să gândesc cu glas tare. De unde vine această lumină plăcută?, pentru că nu se vede soarele, cum cresc aceste minunății de plante, deși foarte puțin îngrijite? Ce face ca această comunicare între cei de aici să fie așa de promptă și fără multă vorbărie? Unde sunt plasate aceste locuri în spațiul universului? cum ne mișcăm așa de repede fără să simțim?

Cunosc, din instrucția mea generală: legile fizicii, legile lui Newton, natura cuantică și ondulatorie a luminii, legea gravitației, deși neexplicitată îndeajuns, teoria relativității a lui Einstein, legile conservării energiei, mai nou cercetări în fenomenul teleportării și a-

parițiilor prin holograme, transportul interplanetar, internetul, precum și multe altele, dar parcă niciuna nu se potrivește aici.

Tata, pe care îl știu că a citit mult, dar deși nu a aprofundat îndeajuns aceste domenii ale cunoașterii, îmi dă un răspuns pe cât de simplu, pe atât de uluitor...

Să știi, îmi zice tata, fiecare om când trece dincoace, trece cu un bagaj de energie spirituală, de conștiință, care nu dispare odată cu corpul lui. Tot ce simți tu aici, este o energie și o lumină necreată, care vine de sus și schițează cu capul spre cer. Toți acești oameni cu energia lor personală, contribuie la energia globală, folosită de către fiecare și dirijată de cel de sus. Aici nu este nevoie de centrale pentru producerea curentului electric electric, de carburanți și de mașini pentru transport, de lumina soarelui care se ascunde noaptea, de telefoane, totul este foarte simplu. Puterea gândului este de asemenea pusă în mișcare.

Trebuie să recunosc că acest răspuns m-a copleșit prin simplitatea lui și prin intuiția tatălui meu de a-mi explica aceste fenomene

care mie mi-ar fi scăpat. De asemenea, trebuie să recunosc că deși nu a făcut multă școală la vremea lui (șapte clase la sat), tata are o vedere complexă a lumii atât a celei de aici cât și a celei de dincolo. Pe limba lui și cu mijloacele lui, este un fin observator, aproape în orice domeniu a lumii lăsate în urmă, de unde provenim toți.

Tata are o predilecție pentru mersul lucrurilor în satul românesc, satul idilic, cum îl știa pe vremea copilăriei lui. Totdeauna mi-a spus că nu concepe altfel de viață, decât acolo la sat, unde s-a născut și unde au trăit moșii și strămoșii noștri, chiar dacă, uneori, mai avea dor de ducă.

Nici el nu și-a îndeplinit întru totul această dorință, pentru că a fost nevoit, încă de tânăr, să lase boii, carul, plugul și să caute slujbă la oraș, unde se câștiga mai bine. Chiar dacă nu a fost plecat permanent și definitiv, venea săptămânal acasă, a câștigat ceva bani, care la început erau puțini și abia ne ajungeau pentru întreținerea noastră.

Proprietatea noastră în pământ, livezi de pruni și vii nu mai era la preț, cotele obliga-

torii în produse agricole au fost împovăra-
toare și imposibil de achitat. Tata și mama au
lucrat cât au putut, dar în felul acesta nu se
vedea sporul. Nu puteau angaja lucrători cu
ziua, decât pe furiș, pentru că se considera că
aplici practica exploatarea omului de către om,
improprie regimului socialist.

Odată cu trecerea masivă la colectiv, fă-
cută cu forța, fără acordul țăranilor, senti-
mentul de proprietate a scăzut treptat, s-a
tocit de tot, așa că la a doua sau la a treia ge-
nerație a devenit inexistent. Nu s-a făcut nici
o diferență în percepția țaranului român între
proprietatea statului asupra pământului și
proprietatea colectivă. Se spunea peste tot că
statul comunist ne-a luat pământul, care a-
cum nu mai este al nostru, noi fiind robi la
stat, tocmai pentru că și conducătorii de co-
lective (gospodării agricole) au fost puși de
către stat, de partidul unic, care se spunea,
propagandistic, că este al muncitorilor și țara-
nilor.

Această nedreptate au simțit-o cu priso-
sință, generația de țărani, ultima generație,
care a luat drumul pribegiei spre oraș și în

curând au reușit să fie oameni dezrădăcinați, fără apartenență la ceva, mulți fără să aibă curiozitatea minimă de a-și recunoaște obârșia. Generațiile următoare au sufocat orașele cu prezența lor, cu imposibilitatea de a se afirma în voie, într-o lume cu schimbări rapide, de la mentalitate, la câștiguri și muncă, de la avere la șomaj mai nou, pentru că cine nu are rădăcini, figurativ, îl mișcă vântul mult mai ușor. A pierit spiritul de demnitate și responsabilitate, atât personală cât și față de cei din jur, față de familie. Au ajuns urmașii țaranului român, să întindă mâna la cerșit de la stat, sau mai rău, de la străini. Legat de aceasta, a dispărut preocuparea pentru competență, competiție, antreprenoriat, oamenii, în marea lor majoritate, sunt neîncrezători în forțele lor. Toate regimurile politice, începând de la comuniști, au căutat să demonstreze nu forța și priceperea individuală, care nu contează, ci forța colectivă, de inși, fără discernământ. Comuniștii au propovăduit egalitatea tuturor, după sistemul sovietic, realitatea a fost că unii erau mai egali decât alții.

Tata mă aprobă, admirativ, are și el multe exemple trăite, momente și aspecte pe care le-am trăit și eu în copilărie și o bună parte din viață.

Vremurile au fost de așa natură, pentru că a trebuit să mergem la școală la oraș.

Satul cu viața de acasă și cu munca la pământ, ne-ar fi tras la urmă.

A trebuit să se întâmple Revoluția din decembrie 1989, pentru ca lucrurile să ia o nouă întorsătură, ireversibilă.

Cu toate că nu a trăit Revoluția din decembrie, tata știe cu de-amănuntul ce s-a întâmplat atunci și după, în țară, în sat și în familia noastră. Mă îndeamnă să-i spun mai în detaliu, cum a fost la Timișoara, orașul în care ne-am mutat în anul 1986.

La Timișoara, locul unde a izbucnit revoluția, populația a ieșit în stradă masiv în 16 și 17 decembrie. În șaptesprezece decembrie, s-a primit ordinul de a se trage în manifestanți. Au murit mulți oameni nevinovați. Tot orașul a fost în fierbere. Noi, Maia, Mihai, Andreea și eu, am stat la demonstrații în fiecare zi de dimineața până noaptea, în fața

operei și la prefectură, numai la masă mergeam acasă, cu tot riscul pe care ni l-am asumat pentru că se pușca din toate părțile, fără ca să știm cine trage. Toată lumea striga din răspuțeri „jos comunismul”. În 20 decembrie, Timișoara a fost declarat ‘oraș liber de comuniști și entuziasmul a fost enorm. Am stat totuși cu sufletul la gură, pentru că situația nu era clară, dacă nu ar fi răspuns Bucureștiul la semnalul Timișoarei, orașul nostru ar fi putut fi ras de pe suprafața pământului, bineînțeles împreună cu noi. Capitala a răspuns cum se cuvine, de asemenea și celelalte orașe mari, așa încât pe data de 22 decembrie se știa odată cu fuga președintelui Ceaușescu, că s-a terminat cu regimul comunist, dar de tras cu gloanțe, s-a tras în continuare.

Andreea, care făcea serviciul la Radio Timișoara, post de emisie oprit cu vreo cinci ani în urmă, are meritul că în acele zile fierbinți a contribuit, fără să se ceară nicio aprobare, așa cum erau ordinele până atunci, la repunerea în funcțiune a postului de radio, emițând în eter după cinci ani, aspecte de la revoluție. Ea a asigurat asistența tehnică a emisiunilor.

Tata mă ascultă cu interes, eu îi mărturisesc că l-am evocat de multe ori în acele momente, chiar i-am zis odată: unde ești tată, să vezi cum a căzut regimul comunist, ca să te bucuri din plin, împreună cu noi.

Trebuie să-ți spun că m-am bucurat într-adevăr, iar în acele zile tulburi, am stat în preajma voastră, ca să mă asigur că sunteți pe picioarele voastre. Dacă Dumnezeu v-a ferit, poate că am și eu un mic merit. Și zicând aceste vorbe, mă lasă singur, chipurile, să vadă cum mă descurc. Nu sunt singur, pentru că o simt pe Maia în apropierea mea, dar nevăzută.

Acum aștept trecerea celor 40 de zile, dar cu emoție și teamă. Le mulțumesc tuturor celor care au fost lângă mine și m-au încurajat, sub o formă sau alta, cu cuvântul sau cu gândul. Nu știu cum va fi în continuare.

Îmi vin în minte diferite gânduri năstrușnice, dar nu mă părăsesc versurile lui George Coșbuc: când arabul se adresează calului El Zorab, după ce l-a vândut turcului: „Iar tu de acum al cui vei fi și cine te va mai scuti, de vânturi și de ploi...?” .

Îmi păstrez speranța și mă rog; Doamne
ajută!

P.S.

Am scris aceste rânduri, din respect, și ca un omagiu adus înaintașilor mei, cunoscuți sau necunoscuți după nume, trăitori în satul Ilidia - Caraș Severin, care și-au câștigat existența lucrând pământul, ca țărani. Eu sunt doar o verigă dintr-un lanț, care face legătura de cunoaștere dintre generațiile neamului nostru de dinaintea mea și ale urmașilor mei: copii, nepoți, strănepoți s.a.m.d.

Sper ca aceștia să primească cum se cuvine această „de folos zăbavă“, cum spune cronicarul.

Am scris cum am știut eu mai bine, chiar naiv, fără figuri de stil pretențioase, fără studii lingvistice, sau teorie literară, pe care nu le am avut la îndemână.

Mă tot gândesc că viața este o luptă, o permanentă alergare, unde unii mai abilitați merg înainte, alții se iau după ei, dar mulți

rămân în urmă. Zicala că: „Dă Doamne mintea Românului de pe urmă”, nu se potrivește aici. Conceptul acestor scrieri și demararea lor sunt legate de un moment de cumpănă din viața mea, întâmplat în anul 2004, la Timișoara.

Dacă unele fapte scrise aici, nu s-au întâmplat, sau nu se vor întâmpla tocmai așa, eu sunt ferm convins că așa ar fi trebuit să se întâmple.

Ing. Pavel Gosta

